

Предмет дослідження відображає назву теми дослідження. Наприклад, тема дослідження «Виправний центр як суб'єкт виконання покарання», відповідно предметом дослідження є виправний центр як суб'єкт виконання покарання.

Суб'єктами, які забезпечують науковий супровід дослідження у галузі кримінального права та кримінології; кримінально-виконавчого права та адміністративного права і процесу, є: науково-дослідні інститути; навчальні заклади III і IV рівнів акредитації, їх науково-педагогічні працівники.

Крім того, до кола суб'єктів цього дослідження можуть залучатися різні відомства та установи. Наприклад, суд, прокуратура, поліція, Міністерство юстиції України органи місцевого самоврядування, громадськість тощо.

Література:

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 №44 про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії електронний ресурс: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2021/07/proyekt_Poryadku_pro_pysudjennya__ta_skasuvannya_stupenya_PhD.pdf (дата звернення 04.03.2025).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-606-8-6>

ЦИФРОВІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ: ЕВОЛЮЦІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТФОРМ

Вальковець Алла Степанівна

*старший викладач, кафедра економіки та управління бізнесом,
Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

Публічні закупівлі відіграють важливу роль у розвитку економіки держави, оскільки їх обсяг може становити значну частку ВВП країни [1, с. 16]. В Україні тривалий час існували проблеми непрозорості, корупції та неефективного використання бюджетних коштів. Цифровізація цієї сфери стала ключовим напрямом реформування державного управління.

Питання цифровізації публічних закупівель досліджували такі українські науковці, як А. Балан, Д. Буковський, М. Паничок, О. Урікова, В. Дригинич, Т. Щербакова, А. Токар та інші. Зокрема, у працях підкреслюється значення електронної системи Prozorro як інноваційного інструменту підвищення прозорості закупівель [1, с. 18; 2, с. 3]. Окремі дослідження акцентують увагу на впливі цифрових технологій на підвищення конкурентності та відкритості державних закупівель [5, с. 2].

До впровадження електронних платформ система державних закупівель в Україні характеризувалася низьким рівнем прозорості, складністю процедур та обмеженим доступом учасників [2, с. 4]. Це негативно впливало на розвиток бізнесу та конкуренцію.

Реформування системи розпочалося із прийняттям Закону України «Про публічні закупівлі» та впровадженням електронної системи Prozorro у 2015-2016 роках. Основною ідеєю стало створення відкритого цифрового середовища, де «всі бачать усе» [1, с. 20].

Станом на 2026 рік цифровізація публічних закупівель в Україні перейшла від стадії накопичення даних до стадії інтелектуального управління. За результатами першого кварталу 2026 року, понад 14,8 тисяч замовників оголосили 183 тисячі закупівель на загальну суму 435,4 млрд грн. Це свідчить про повну адаптацію системи до викликів воєнного стану та активну фазу відбудови інфраструктури, де цифрові платформи виступають головним гарантом прозорості перед міжнародними донорами.

Система Prozorro є гібридною електронною платформою, що поєднує центральну базу даних і приватні електронні майданчики [3, с. 1]. Вона забезпечує доступ до інформації про закупівлі, автоматизацію процедур та відкритий контроль з боку громадськості.

Запровадження Prozorro дозволило:

- підвищити прозорість закупівельних процесів;
- забезпечити рівний доступ учасників;
- зменшити рівень корупції;
- підвищити ефективність використання бюджетних коштів [1, с. 18].

Крім того, система інтегрує аналітичні інструменти (наприклад, BI-модулі), що сприяють моніторингу та прийняттю управлінських рішень [4, с. 5].

Цифровізація державного сектору передбачає впровадження інформаційних технологій у всі етапи закупівельного процесу. Вона забезпечує:

- автоматизацію процедур;
- скорочення часу проведення тендерів;
- підвищення якості даних;
- інтеграцію з іншими державними платформами [2, с. 2].

Сучасні дослідження доводять, що цифрові платформи сприяють підвищенню конкурентності та ефективності ринку публічних закупівель [5, с. 3].

На основі сучасних досліджень можна визначити такі ключові напрями розвитку електронних платформ у сфері публічних закупівель:

1. Інтеграція з іншими цифровими сервісами державит є одним із ключових напрямів їх подальшого розвитку. Зокрема, поєднання системи публічних закупівель із платформою «Дія», державними реєстрами (ЄДРПОУ, податковими базами, реєстром судових рішень) дозволяє автоматизувати перевірку учасників торгів, їхньої правосуб'єктності та фінансової надійності. Це значно скорочує час підготовки тендерної документації та знижує адміністративне навантаження на замовників. Крім того, інтеграція сприяє мінімізації людського фактора та зменшенню ризиків маніпуляцій, оскільки більшість перевірок здійснюється автоматично на основі достовірних державних даних [5, с. 2]. У перспективі можливе створення єдиного цифрового середовища публічного управління, де закупівлі будуть невід'ємною частиною екосистеми електронного урядування.

2. Використання штучного інтелекту та аналітики даних для виявлення ризиків та порушень. Штучний інтелект еволюціонував від простого пошуку аномалій до предиктивного аналізу. Застосування технологій штучного інтелекту (ШІ) та Big Data відкриває нові можливості для підвищення ефективності публічних закупівель. Алгоритми машинного навчання можуть аналізувати великі масиви даних щодо тендерів, виявляючи аномальні патерни поведінки учасників, змови або дискримінаційні умови. Наприклад, ШІ здатен автоматично визначати ризикові закупівлі за такими параметрами, як відсутність конкуренції, повторюваність переможців або завищені ціни. Аналітичні модулі можуть формувати рекомендації для органів контролю та замовників, що сприятиме превентивному виявленню порушень, а не лише їх фіксації постфактум. У довгостроковій перспективі це дозволить перейти до концепції «розумних закупівель», де значна частина рішень підтримується або автоматично генерується цифровими системами.

3. Розширення функціоналу електронних майданчиків, включаючи автоматизовану оцінку тендерних пропозицій. Сучасні електронні майданчики вже виконують базові функції подання пропозицій та проведення аукціонів, однак їх потенціал значно ширший. Подальший розвиток передбачає впровадження автоматизованих інструментів оцінки тендерних пропозицій, які дозволять зменшити суб'єктивізм у прийнятті рішень. Зокрема, можливе використання алгоритмів для автоматичного ранжування пропозицій за критеріями

«ціна-якість», аналізу відповідності технічним вимогам та виявлення невідповідностей у документах. Також перспективним є впровадження електронних каталогів (типу Prozorro Market), що спрощують закупівлю стандартних товарів, і розширення функціоналу контрактного менеджменту (моніторинг виконання договорів, контроль строків та платежів). У результаті електронні платформи трансформуються з інструменту проведення торгів у комплексну систему управління закупівельним циклом.

4. Посилення контролю та відповідальності за порушення законодавства. Цифровізація створює нові можливості для підвищення прозорості та підвітності у сфері публічних закупівель. Використання електронних платформ дозволяє забезпечити повну фіксацію всіх дій учасників процесу, що значно спрощує аудит і контроль. Подальший розвиток передбачає інтеграцію систем автоматичного моніторингу з органами державного фінансового контролю, що дасть змогу оперативно реагувати на порушення [6, с. 7]. Крім того, важливим є вдосконалення механізмів притягнення до відповідальності, включаючи автоматичне формування повідомлень про порушення та накладення санкцій. Зростає роль громадського контролю, оскільки відкриті дані дають змогу незалежним аналітикам і журналістам здійснювати моніторинг закупівель. Таким чином, формується багаторівнева система контролю, яка поєднує державні інституції та громадянське суспільство.

5. Гармонізація із європейськими стандартами у сфері публічних закупівель. Євроінтеграційний курс України передбачає адаптацію національної системи публічних закупівель до норм Європейського Союзу. Це включає імплементацію директив ЄС щодо електронних закупівель, забезпечення відкритого доступу до ринку для міжнародних учасників та уніфікацію процедур. Гармонізація сприяє підвищенню довіри іноземних інвесторів та розширенню конкуренції, що позитивно впливає на ефективність використання бюджетних коштів. Важливим аспектом є також впровадження стандартів відкритих даних (Open Contracting Data Standard), які забезпечують сумісність українських електронних платформ із міжнародними системами. У перспективі це дозволить інтегрувати національну систему закупівель у європейський цифровий простір та забезпечити її відповідність найкращим світовим практикам.

Таким чином, розвиток електронних платформ спрямований на створення ефективної, відкритої та конкурентної системи закупівель.

Цифровізація системи публічних закупівель в Україні стала ключовим фактором її модернізації. Впровадження системи Prozorro забезпечило значне підвищення прозорості, ефективності та конкурентності закупівель. Подальший розвиток електронних платформ

пов'язаний із впровадженням інноваційних технологій, інтеграцією цифрових сервісів та гармонізацією з європейськими стандартами.

Література:

1. Балан А. А., Буковський Д. А. Електронна система «Prozorro» як революція в системі публічних закупівель в Україні. *Economics: time realities*. 2021. № 4 (56). С. 16–20. DOI: 10.15276/ETR.04.2021.2.

2. Паничок М. Ю., Швець Н. В. Дослідження макроекономічного впливу цифровізації державного сектору на розвиток бізнесу в Україні. *Вісник СНУ ім. В. Даля*. 2021. № 6 (270). С. 47–54. DOI: 10.33216/1998-7927-2021-270-6-47-54.

3. Балан А. А., Буковський Д. А. Електронна система «Prozorro» як революція в системі публічних закупівель в Україні. *Economics: time realities*. 2021. № 4 (56). С. 16–21. DOI: 10.15276/ETR.04.2021.2.

4. Проценко А. Цифровізація державного фінансового контролю сфери публічних закупівель в Україні. *Збірник наукових праць ДПУ*. 2025. № 1. С. 1–6. DOI: 10.32782/2617-5940.1.2025.6.

5. Токар А. М. Особливості цифровізації публічних закупівель в Україні. 2025. С. 2–4. DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15289036>

6. Щербакова Т. В. Публічні закупівлі у системі державного регулювання економіки. 2021. С. 6–8.

7. Урікова О., Дригинич В. Електронні публічні закупівлі в Україні через систему Prozorro: проблеми та перспективи розвитку. *Наукові перспективи*. 2024. № 5(47). DOI: 10.52058/2708-7530-2024-5(47)-573-584.